

Ensio Näriäinen

## *Henkilötietolain pääsisältö sukututkijan kannalta*

### **Yleistä**

Henkilötietolaki tuli voimaan 1.6.1999 ja sillä korvattiin 1.1.1988:n Henkilörekisterilaki muutoksineen. Laissa on myös säännöksiä sukututkimusta varten. Ne ovat ohjeita sukututkijalle henkilötietojen käsittelyssä, joita on tarpeellista noudattaa sekä omaan sukuun että rekisteriviranomaisiin nähden.

Henkilötietolain tarkoituksena on toteuttaa toisaalta henkilön yksityiselämän suojaa ja toisaalta yhteiskunnan avoimuutta henkilötietoja käsiteltäessä. Henkilötietolakia sovelletaan silloin, jos tietojen käsittelystä ei ole muissa laeissa muuta säädetty.

Laissa on säännökset henkilötietojen käsittelemisen yleisistä periaatteista, jotka koskevat mm. huolellisuutta, käyttötarkoitusta, käsittelyn edellytyksiä, laatua sekä rekisteröidyn suostumusta ja oikeuksia. Henkilötiedoilla tarkoitetaan kaikenlaisia luonnollista henkilöä taikka hänen ominaisuuksiaan tai elinolosuhteitaan kuvaavia merkintöjä, jotka voidaan tunnistaa häntä tai hänen perhettään tai hänen kanssaan yhteisessä taloudessa eläviä koskeviksi.

Lain 2 §:n mukaan laki ei koske sellaisten henkilötietojen käsittelyä, jonka luonnollinen henkilö suorittaa yksinomaan henkilökohtaisiin tai niihin verrattaviin tavanomaisiin yksityisiin tarkoituksiinsa. Lain yksityiskohtaisten perustelujen mukaan lain ulkopuolelle jääviä tietoja olisivat esimerkiksi henkilökohtainen kirjeenvaihto, henkilökohtaiseen käyttöön tarkoitettut nimi-, osoite- ja puhelinnumerotiedot sekä tiedot tuttavien merkkipäivistä. Näiden

tietojen käyttötarkoitus ei ole sukututkimus, vaan yhteydenpito.

Laki ei määrittele sukututkimusta, mutta lain yleiset periaatteet, rekisteröidyn oikeudet ja laissa olevat sukututkimukseen kohdistuvat säännökset on syytä ottaa huomioon käsiteltäessä systemaattisesti johonkin sukuun ja sen elossa oleviin sukupolviin liittyvien henkilöiden tietoja.

### **Tiedot ja sukututkimus**

Laissa tarkoitetaan tietojen käsittelemisellä kaikkia tietoihin kohdistuvia toimenpiteitä. Sukututkimuksessa tarvittavien henkilötietojen käsittelemisestä säädetään henkilötietolain 18 §:ssä. Sen mukaan sukututkimuksen henkilötietojen keräämisessä ei tarvitse olla voimassa yleisten edellytysten mukaista yhteysvaatimusta rekisterinpitäjän ja rekisteriin merkittävän sukuun kuuluvan henkilön välillä eikä henkilön suostumusta sukututkimusrekisteriin merkitsemiseksi.

### **Mitä tietoja sukututkimuksessa saa käsitellä**

Henkilötietolain 18 §:n 1 momentin mukaan saa muilla kuin 8 §:n 1 momentin mukaisilla perusteilla (yleiset edellytykset) kerätä ja tallettaa sukuun kuuluvasta henkilöstä ja tämän aviopuolisosta rekisterin tarkoituksen kannalta tarpeelliset yksilöintitiedot samoin kuin muut sukututkimuksen kannalta tarpeelliset henki-

lötiedot sekä yhteystiedot yhteydenottoa varten, jollei rekisteröity ole kieltänyt itseään koskevien tietojen keräämistä ja tallettamista.

Laki ei määrittele keitä sukuun kuuluu. Nykysuomen sanakirjan mukaan yksityisen henkilön suvun muodostavat kaikki ne henkilöt, jotka ovat isän tai äidin puolelta hänen veriheimolaisiaan. Kannattaa huomata, että laissa tarkoitetaan vihittyä aviopuolisoa. Avopuolison mukaan ottaminen vaatii häneltä erillisen suostumuksen. Lain perustelujen mukaan yksilöintitietoja ovat nimi, syntymäaika ja -paikka, vihkimisaika, kuolinaika ja -paikka, arvo ja ammatti. Yhteystietoja voivat postiosoitteen lisäksi olla puhelin- tai faksinumero taikka sähköpostiosoite. Ryhmä muut sukututkimuksen kannalta tarpeelliset tiedot on harkittava tapauskohtaisesti erikseen ottamalla huomioon mm. sukututkimuksen tarkoitus.

Henkilötietolain 11 § määrittelee arkaluonteisiksi mm. henkilön terveydentilaa, sosiaalihuollon tarvetta, rikollista tekoa, rangaistusta koskevat tiedot. Arkaluonteisia tietoja voidaan sisällyttää sukututkimusrekisteriin vain rekisteröidyn antamalla nimenomaisella suostumuksella.

Henkilötunnusta ei ole syytä laittaa sukututkimusrekisteriin ollenkaan.

Henkilötietolaissa ei ole säännöksiä kuolneiden henkilöiden tietojen käsittelystä. Aiemman soveltamiskäytännön mukaisesti voi katsoa, että laki periaatteessa suojaa myös kuolneiden henkilöiden tietoja, jos niiden käsittely voi vaarantaa jonkun elossa olevan henkilön yksityiselämän suojaa. Tietosuojalautakunnassa syntyneen käytännön mukaisesti 1860-luvun kirkonkirjojen tietoja ei katsottu enää lain tarkoittamiksi henkilötiedoiksi.

Henkilötietojen käsittelyn yleisinä lähtökohtina on pidettävä tietojen lainmukaista käsittelemistä ja ettei sukututkimuksella saa loukata rekisteröidyn yksityisyyden suojaa. Rekisteröitävällä henkilöllä on henkilötietolain mukaan oikeus kieltää itseään koskevien tietojen käsittely sukututkimuksessa.

## Rekisteriseloste ja tiedotus

Rekisterinpitäjän on laadittava henkilörekisteristä rekisteriseloste, josta ilmenee mm. rekisterinpitäjä, tietojen käsittelyn tarkoitus ja kuvaus tietoryhmistä. Rekisteriseloste on pidettävä jokaisen saatavilla. Rekisteriselosteen ja muita tietojen suojaukseen liittyviä tietoja saa Internetistä osoitteesta [www.tietosuoja.fi](http://www.tietosuoja.fi).

Lain 24 §:n mukaan rekisterinpitäjä on velvollinen huolehtimaan siitä, että rekisteröidyllä on mahdollisuus saada tietoja hänen henkilötietojensa käsittelystä. Pykälän 26 mukaan rekisteröidyllä on oikeus saada tietää, mitä häntä koskevia tietoja henkilörekisteriin on tallennettu.

## Yhteenveto

Sukututkimista koskevien säännösten ottaminen henkilötietolakiin on sukututkijan kannalta myönteinen asia. Henkilötietolain noudattaminen on käsitykseni mukaan suhteellisen helppoa ja yksinkertaista. Sukututkimusta tekevän henkilön kannattaa ottaa lain soveltamiseen myönteinen kanta. Silloin on helppo tulla toimeen sekä tietosuojaviranomaisten että omien sukulaisten kanssa.